

**Marijan F. Kranjc, generalmajor v pokoju in
Marko-Stojan Skubic, vojak – trobentač**

Kako sem postal vojaški trobentač – jaz, »trubač Marko«

Vojaška trobenta
(Vir. Google, slika)

V rubriki *Naši fantje in dekleta* ne predstavljam samo generalov in admiralov, junakov in herojin, zaslužnih in odpisanih, temveč tudi navadne vojake, predvsem iz stare avstro-ogrske vojske, in vojaške ujetnike, ki so peš prihajali domov iz daljnjih dežel.

Nisem pa predstavil še nobenega vojaka iz JLA. Razlog je preprost: malo časa sem bil poveljnik enot in nisem imel posebnih stikov z vojaki. Ko pa sem srečal soseda Marka Skubica in mi je začel spoštljivo opisovati svoje doživljanje iz vojaškega življenja v JLA, sem se odločil, da bom objavil njegovo zgodbo o tem, kako je postal vojaški trobentač – »trubač Marko«, med prijatelji znan tudi kot »Balanca«.

Tudi jaz sem ga navadno klical »Trubač«, on pa mene »General«. Ko mi je povedal, da ga je njegov vojaški poveljnik v JLA imel za pravega Srba, ker je pač poznal nekaj znanih Srbov s priimkom Skubic, med njimi tudi Vladimirja Skubica, brigadnega generala starojugoslovanske kraljeve vojske, sem iz beograjskega vojaškega arhiva priskrbel njegov osebni dosje. Pozneje sva sestavila rodovnik določene veje Skubicev, ki sega vse od Police pri Grosuplju do Črnomlja, in postala tudi dobra prijateljca.

Prej omenjenega brigadnega generala Skubica sem uvrstil v svojo knjigo o *Slovenski vojaški inteligenci*, pa je potem prek internetnih povezav postal znan tudi širšemu krogu poznavalcev slovenske vojaške zgodovine. Prej se za njega ni vedelo.

»Trubač Marko« je takole začel svojo zgodbo:

Jaz, Marko-Stojana Skubic, doma iz Zg. Hrušice, sem 22. septembra 1966 dobil poziv z Mačkove, da se ob 19. uri zglasim pred njihovim uradom, ker sem napoten na služenje kadrovskega roka JLA v garnizijo Smederevska Palanka. Vedel sem samo, da kraj leži južno od Beograda in da v njihovi tovarni »Goša« izdelujejo železniške vagonne.

Na Mačkovi in v njeni okolici je bila nepregledna množica vpoklicanih rekrutov in spremljevalcev, igrale so harmonike, slišala se je tudi znana vojaška *Oj, zdaj gremo...* Dekleta so objemala svoje fante, matere so brisale solze slovesa, očetje pa sinovom ponujali steklenice vina ... Od mene se ni nihče poslavljaj, zato sem v tej nepregledni množici gledal naokoli in iskal kakšen znan obraz. Tako sem zagledal svojega sošolca iz osnovne šole, Jožeta Jakopina, Miklavškovega iz Bizovika. Drug drugega vprašava: »Kam greš?« in oba odgovoriva: »V Palanko!« Tako se je začela najina skupna vojaška pot, kot nekakšno nadaljevanje poti v osnovni šoli v Hrušici pri Ljubljani, kjer je bil ravnatelj in nadučitelj moj stric Jakob Skubic, sicer pa rezervni kapetan I. razreda v Kraljevini Jugoslaviji. (Njegovo ujetniško kalvarijo sem sicer že opisal v tej rubriki, op. avt.)

Potovali smo s posebnim vojaškim vlakom proti jugu (dežurni častnik in skupina vojakov – stražnikov). Polnočni odhod iz Ljubljane se je zavlekel zaradi zamude vlakov, ki so prihajali iz Primorske in Gorenjske, deloma pa tudi zaradi že znanega dolgega poslavljanja domačih od rekrutov, ki so večinoma prepevali tiste bolj žalostne, saj se je bilo zares zelo težko posloviti od domačih in prijateljev. V Trbovljah in Zidanem Mostu so se nam pridružili Štajerci, Korošci in Prekmurci. Tako se je nadaljevalo vse do Beograda. Vmesne postaje: Zagreb, Novska, Okučani, Slavonski Brod, Vinkovci, Ruma – povsod so potniki prihajali in odhajali, železničarji so preklapljali vagonne ... Spanja in počitka tako ni bilo, preveč je bilo dogodkov v tako kratkem času, novi obrazi in govorice, drugačna pokrajina, ki sem jo uzrl proti jutru, ko smo se vozili po Posavini proti Beogradu, nobenih gora, gozdov, ena sama ravnina. Kot učenec za jadralnega pilota sem moral poznati relief takratne skupne države. Tako sem v jutranjih urah ob vzhajanju sonca na obzorju ogledoval Papuk, Psunj, Dilj in nato Fruško goro. Seveda se vse to hribovje ne more primerjati z našimi Alpami, to je, lahko bi dejal, dolensko gričevje ...

Zjutraj okoli osme ure smo se pripeljali v Beograd, na stranski tir. Vzdolž vlaka so postavili stražo in prepovedali izhod. Takoj smo se začeli glasno upirati: »Služit gremo domovini, pa ne moremo videti glavnega mesta!« Pa dejansko ni šlo za nikakršno prepoved, le železničarji so hoteli na našo kompozicijo priključiti še nekaj vagonov iz Srema in Vojvodine. Pravzaprav so nas potem preklopili na osrednjo kompozicijo, ki je bila namenjena iz Beograda proti Makedoniji. Vožnja je bil prijetna, saj smo lahko hodili po celem vlaku in spoznavali rekrute iz cele Jugoslavije.

Kmalu smo prispeli v Smederevska Palanka, Na železniški postaji nas je pričakal dežurni oficir s skupino podčastnikov in vojakov.

Midva z Jožetom, poučena od »tastarih vojakov«, sva med zadnjimi zapustila vlak. Nisva se pridružila koloni rekrutov, ki se je dokaj neurejeno pomikala proti vojašnici.

Zadaj za železniško postajo sva zavila proti mestu, da sva si ga ogledala. Pravzaprav sva iskala kakšno gostilno, ki bo odslej najino pribežališče ob tedenskih izhodih. Vedela sva, da morava priti v vojašnico do polnoči, zato se nama ni mudilo ...

Palanka ima samo eno glavno ulico, ki ji pravijo tudi korzo, vendar je bila v dopoldanskem času prazna. Ogledala sva si dve šoli, bolnišnico, Dom JLA, fotografa, trgovini Varteks in Borovo, pa tudi hotel, »gradsko kafano« in »podrumom«. Odločila sva se za hotel.

Natakar naju je po govorici kmalu prepoznal kot Slovenca. Naročila sva liter vina in slovensko kosilo. Natakar se je zmedel, češ da na jedilniku nimajo takšnega kosila. Moj kolega je zahteval glavnega kuharja. Prišel je mlad fant in naju pozdravil po slovensko. Pohvalil se je, da je lani prišel »iz armije« – v Mariboru je bil kuhar v Domu JLA. Takoj je vedel, kaj bi rada jedla, pa nama je čez pol ure prinesel govejo juho z rezanci, pražen krompir, zeleno solato in svinjsko pečenko. Po kosilu sva popila pravo turško kavo ...

Ko sva hotela plačati kosilo in pijačo, je spet prišel kuhar in dejal, da »časti hiša«, vendar pa naju vabi na ponovni obisk, ker bi po »zakletvi« pripravil slovensko kosilo.

To sva seveda rade volje obljubila, vedoč, da nama bodo sledili vsi Slovenci. V vojašnico sva prišla okrog devete ure zvečer. Dežurni je preveril najine dokumente in naju odpeljal naravnost v spalnice, kjer so se ostali dolgočasili. Sobni starešina nama je odredil postelji, pa sva zopet ostala skupaj. No, ko sva izvedela, da je nekaj naših krajanov že pred šestimi meseci prišlo v to vojašnico, sva jih takoj obiskala. Bili so to Slavic Porenta iz Lipoglava, Miro Pavšič iz Sostra in Miro Strnad iz Ljubljane. Prijateljsko smo se pozdravili in izmenjali novice, Ker je imel eden od njih tudi steklenico dobre »sline«, je nekajkrat zaokrožila naokrog.

Vojak Marko Skubic, 1966
(Osebni fotoalbum M. .S)

Po enomesečni »obuki« in pripravah smo končno tudi slovesno zaprisegli. Potem je sledil »izlaz« v mesto ter dogovorjeno kosilo v hotelu. Gostje so se čudili veliki skupini vojakov, ki niso pili »šljivovice«, pa tudi hrani, ki so jo naročili. Takega kosila v teh krajih seveda niso poznali in ko je natakar nosil dišeče dobrote na mizo, so se spraševali: »Ko so ovi, odakle su, kakvo je to jelo, kakva je to supa, pa salata, kakav krumpir?« Na koncu je zadevo rešil kuhar s pojasnilom, da smo Slovenci, da je on služil vojsko v Sloveniji in da je kosilo pripravil on, hotel pa »časti« pijačo.

Dodeljen sem bil v tretjo četo, četrti, prateči vod, prvi oddelek, nišandžija mitraljeza, pomočnik pa je bil Jože. Za »donosioca municije« sva dobila Makedonca, za celo glavo manjšega od naju, pisal se je Dušan Kitanovski, doma je iz okolice Prilepa. Lepo smo se imeli mi trije. Makedoncu je bilo posebno všeč moje ime Marko, saj se tako imenuje tudi njihov narodni junak – kraljevič Marko.

Petmesečno urjenje je bilo sicer naporno, vendar je potekalo brez posebnosti. Edino nezgodo smo doživeli na streljanju z bojnim strelivom na 1200 metrov, ko je Joža popustil prednjo nogo mitraljeza M-53. Zato je seveda mitraljez dvignilo, prenehal sem streljati, mitraljez je udaril ob tla, dvignilo je pokrov in naboj je razneslo, preden je prišel v cev – del tulca je seveda razneslo in odletel je mimo najinih glav v zaščitni okop. Tulec sem našel in še danes ga hranim doma ... Mitraljez sem seveda moral takoj oddati orožarju, saj je očitno šlo za napako.

Sledile so vaje na področju Rače, Pokajnice, Mladenovca, Azanje, Obrenovca, Velike Plane, Krnjeva in Svilanjca. Tako je naša posadka v mrzlih decembrskih in januarskih dneh 1967 premarširala celotno Šumadijo, ko smo spoznali tudi pravo košavo.

Po končani »obuki« smo vsi napeto pričakovali, kam bomo šli v »prekomando«. Pred menoj je bil v vojašnici trobentar – »trubač« Vinko z Vipavskega, priimek sem pozabil, ki mi je povedal, da iščejo novega trubača, vsaj z minimalno glasbeno izobrazbo. Rekel sem mu, da imam končana dva razreda nižje glasbene šole. Ko je bil čez nekaj dni objavljen natečaj za trobentarja, sem se takoj prijavil. Za preizkus smo morali najprej napisati notno črtovje z violinskim ključem in C-durom, kar sem zlahka opravil. Na praktičnem preizkusu smo morali zapeti durovsko lestvico. Sledilo je vprašanje, kateri glasbeni inštrument poznamo, kar je bilo zame zelo neprijetno, saj sem igral le violino. Nazadnje smo dobili v roke pravo vojaško trobento in vsak je moral dobro pihnuti. Bilo je veliko smeha, saj nihče ni zmožal kaj pametnega »zaigrati«. Vinko mi je povedal, kaj moram storiti, pa sem ga zares ubogal. Komisija je slišala moj lepi »C« in tako sem bil izbran za trobentarja – »trubača«.

Seveda sem takoj vesel pohitel povedat svojim znancem, da grem v Kragujevac na »kurs trubača«, ki bo trajal pet tednov. Naslednji dan so me vsi pospremili na postajo in se tudi poslovili, saj je bilo vprašanje, koga bom ob vrnitvi še našel v Palanki! Kasneje so, namesto nekega Albanca, na tečaj poslali Nikolo Pešuta, s katerim sva potem eno leto delila »trubački krevet« poleg sobe dežurnega vojašnice.

V Kragujevcu so nas namestili v »vojni pekari«, v posebno sobo. Bili smo učna enota s posebnim redom. Pouk sta vodila dva starejša glasbenika – trobentarja, »vojna službenika« s štirimi srebrnimi zvezdicami, prijazna, prav očetovska. Bili smo

različnih narodnosti in izobrazbe. Z vsakim sta se trudila, da bi mu vcepila pravilen odnos do glasbe, tudi vojaške ... Veliko sta nam tudi pripovedovala o vojaških trobentarjih v posameznih zgodovinskih obdobjih.

Pouk je potekal po ustaljenem redu: učenje not, risanje notnega črtovja, violinskega in basnega ključa ter seveda neumornega pihanja v trobento zaradi utrjevanja ustnic, kar strokovno povedano pomeni: pridobiti ambažuro. Po enem tednu so nas tako bolele ustnice, da nihče niti pihiniti ni mogel v trobento, naša učiteljica pa sta se samo dobrohotno smehljala. Za nagrado sta nas odpeljala na promenadni koncert vojaškega orkestra sredi Kragujevca. Na željo poslušalcev so zaigrali tudi kaj po željah, pa so tako tudi na mojo željo zaigrali nekaj taktov Marša Radetzkega v spomin na mojega starega očeta Jakoba in očeta Vladimirja, oba pripadnika elitnega avstro-ogrškega 5. dragonskega polka v Mariboru (1882 in 1913)!

Tečajniki smo lepo napredovali. Naučiti smo se morali 35 znakov v S-duru, ki so bolj ali manj enaki za vse vojaške trobentarje, od budnice, raznih zborov, povečerja pa tudi posmrtnega marša! Nazadnje smo vadili trobentanje v gibanju, na strelišču in raznih vajah. Nismo pa se učili bojnih znakov, četudi sta nam jih inštruktorja pokazala (napad, juriš, umik). Ob zaključku smo priredili koncert in tako tudi javno prikazali naše znanje in usposobljenost.

Vsi smo dobili tudi nekakšno diplomu o uspešnem zaključku tečaja oz. evid. specialnost »vojni trubač«.

Ko sva se s kolegom Nikolom vrnila v Smederevsko Palanko, sva bila oba kar precej vznemirjena, kako bova opravila nalogo vojaškega trobentarja.

Ker je stari »trubač« Vinko naslednji dan odhajal domov, sva z Nikolo prevzela njegovo dolžnost. Nikola pa me je nekako prisilil, da sem naslednji dan prevzel dolžnost »dežurnog trubača«.

Ob pol štirih me je zbudil mlajši dežurni vojašnice, podčastnik Gajić in točno ob 4. uri sem zatrobil budnico! Trobenta je zvenela veličastno, vsaj meni se je tako zdelo. Nikola me je pohvalil, pa dežurni prav tako. Točno ob določeni uri sem trobil tudi vse ostale znake.

Ob 6. uri sem ob vhodu v kasarno pričakal poveljnika vojašnice, polkovnika Slavka Djurdjevića, ki je bil pozneje povišan v generalmajorja. Ko je prestopil prag vojašnice, sem zatrobil »Mirno!« Poveljnik mi je predal svojo staro aktovko in vprašal: »Trubač, šta ima novog?« Malce zmeden sem odgovoril: »Druže pukovniče, ništa!« In preden je sprejel raport dežurnega častnika, je sledila prva lekcija: »Što zna trubač, mora znati i komandant! Zapamti to!«

Potem je dežurni raportiral poveljniku vojašnice in polka, nato je ta pregledal še postrojeno stražo. Jaz sem hodil za njim in mu pred pisarno predal aktovko. Nikoli nisem izvedel, kaj vse je prenašal v njej.

Čez nekaj dni me je poveljnik poklical v svojo pisarno in mi začel pripovedovati o mojih prednikih, Vladimirju Skubicu, brigadnem generalu VKJ in ostalih Skubicih, ki so živeli v Šumadiji in za katere do takrat nisem vedel (kasneje sva naredila rodovnik Skubicev vse od 1650. leta in tako tudi dokazala, da so »srbski« Skubici izviral iz Slovenije, op. avt.).

Dolžnost vojaškega trobentarja je bila precej naporna. Bila pa je tudi zanimiva, saj sva z Nikolo dejansko dežurala z vsemi starešinami v garniziji. Sčasoma sva vse zvedela o njih in njihovih družinah, kdo ima koga rad in s kom je sprt. »Trubač« je postal nekako prvi član velike vojaške družine, saj je bil stalno ob dežurnem častniku, ob telefonu, ob uri, ob dnevnem razporedu, ob poveljniku!

Zato je bilo tudi slovo iz vojske, iz JLA, malce žalostno! Ostali pa so prijetni spomini.

Marko Skubic – »Balanca«, moj sosed
(Osebni fotoalbum M. S.)

To je samo drobec iz spominov »trubača Marka«, mojega prijatelja in znanca.

Drugi del, bolj civilne narave, ko si je prislužil nadimek »Balanca«, je tudi zanimiv. Bil je vnet kolesar in kolesarski sodnik, tudi mednarodni (UCI sodnik), jadralni in pilot balona, balonarski sodnik, odličen strelec in mentor streljanja, gasilski podčastnik, vrtnar, sadjar, modelar – praktično »Mojster za vse!«